

Атабийланы
Амира

Нюор

ISSN 0207 - 6543

9
2009

Сентябрыни сакълап, Ахузат
Хазыр этди бир кѣп ариу заг:
Сахтиян къызыл портфельчиги,
Китапладан толуп иштиги,
Бары да жангы ийис этген,
Тюкенден кѣп болмайын келген,
Сора карандаш, къалам, пенал...
«Хар бирин кеси жерине сал!» –
Деп, алай юйретди да Бийгъа,
Ахузат кюрешди салыргъа.
Жыйрыкъчыгъы, итиу этилип,
Петербургдан Ахмат келтирип,
Чурукълары да жангычыкъла,
Зыр-зыр этген, бир ариучукъла.
Чашчыгъында уллу бантлары...
«Мен да барайым школгъа, ары!» –
Деп, тилейди Жамий хар кюнден,
Портфельни кѣпурсе да кюнден.

Кертилань С.

Кёаденжазма

Сентябрь ай терк жетди. Кюз арты ашыгып келгенликге, кюн, таякъларын кенг жайып, булутну, туманны да хорлап, тауну, тюзню жылытады.

Алим классха кечирек къалып кирди. Саламлашып, кечгинлик тиледи. Сабийле аны алай этгенине сейир этдиле. «Не болгъанды мынга?» – дегенча, бир бирге къарашдыла. Асият а – биргесине олтургъан къызчыкъ – къууанды, ол биледи Алимни къаллай халал, иги жаш болгъанын. Ол кесин алай Асият анга эс бурсун деп жүрютгенин да ангылайды.

– Сау кел, Алим, жууукъ бол. Ёт, олтур, дерсге хазырлан, – деди Аби-дат Магомедовна, – биз бюгюн «Жай каникуллары къалай ётдюрдюм» деген темагъа кёлденжазма жазаргъа керекбиз.

Алим, ётүп, Асиятны онг жанына олтурду. Кёз къыйыры бла аны дефтерине къарады. Ол эки чапыракъ жазып тура эди. «Мен быйыл санга хорлатмам, Асият», – деди Алим ичинден. Ызы бла терен сагышха кирди. Эсине жылы жай кюнле тюшдюле...

Алимни аппасы, къыркъ жылны ичинде къой сюрюуню санын ёсдюрюп, кёбейтгени ючюн, тюрлю-тюрлю саугъалагъа тийишли бола келгенди. Нальчик шахарда, Ленинградда ётген кёрмючлени, Москвада ётген съездни келечиси да болгъанды. «Социалист урунууну жигити» деген майдалны Брежнев кеси такъгъан эди аны кёкюрегине. Бу жаз башында уа, къошдан тюшгенинде: «Алим, балам, жай каникулларында сакълайма. Къойланы саны кёпдю, болушлукъ керекди. Кесинг да бошкъол болуп айланма, ахча ишлерсе,

ананга жубана турургъа жүнчюк да келтирирсе», – деди.

Алим артыкъ ыразы да болмады, алай аппагъа угъай демеди.

Жай каникуллары тауда ётдюле. Ариу, таза хауада этден, шорпадан тоюп, айран ичип тургъанды. Сюрюуге иги къарагъаны ючюн, ол кёп махтау сёз эшитгенди. Жумарукъчугъу бла да анда танышханды...

Бир эрттенликде, эртте туруп, кезлеуге бара тургъанлай, дауурчукъ эшитди. Ол тийреге жууукълашханлай, бир тауукъ балачыкъны кёрюп, сейирсинди: «Къайдан чыкъды бу?» – деп, къатына барса, аны тауукъдан уллу болгъанын эследи. Тёммеги къарыулу, боюну къысха, акъ, къалынтюк, кюмюшбет къанатлы. Аны къанатчыгъы сынып тургъанын эслеп, Алим, акъыртын алып, кёлегине чулгъап, къошха келтирди. Аппа да, уянып, къойланы талагъа сюре тургъанын кёрюп, анга жууукъ келди.

– Жашым, къайдаса? Мен а сени излеп, тынгысыз болуп айланама.

– Аппа, мынга къарачы. Къанаты сынып, учалмай, сынсий тура эди.

– Ы-хы... да бу уа, жашым, жумарукъду. Не болду бу жарлы къанатлыгъа? Къанаты сыныпды, бар, къошдан йод, байлау алып кел,

жарасын байлайыкъ.

Жумарукъ къошда юч ай жашады. Малчыла аны мирзеу, мырды, гокка хансла бла багып, аякъ юсюне салдыла. Ол суу ичмегенине Алим сейир эте эди. Аппа уа былай айтды:

– Жашым, жумарукъла суу ичмеучюдюле, ала сууну ашагъан затларындан аладыла. Муну эти татлыды, сыйлы хантха саналады, алай бу къанатлыны тапхан бек къыйынды, бу кесин тутдурмайды. Жарлыгъа не заран тийгенди ансы...

Алим къошдан узакъ кетгенлей, жумарукъну къайгыы этип башлагъаны аппаны нёгерлерин бек къууандыра эди. Ала, ойнап, Алимге хыны этселе, жумарукъ, къанатларын кеннге жайып, юслерине чаба эди, къара-къонгур къыйырлары бла акъ тюклери ёрге туруп.

Ингир сайын жумарукъ, жатхан же-

рини баш жанына шош къонуп, жашчыкъны жукъусун сакълаучу эди. Школ заман жетгенде уа, ангылагъан этгенча, аны имбашына къонуп, айырылмай, эки аягыы бла къаты илинип, жерге тюшерге унамай тургъанды. Жашчыкъ жолгъа тебирегенде уа, къанатларын къыстау-къыстау къагып, булгъай эди. Экинчи кюна, аппа айтханнга кёре, жумарукъ къанатларын да кеннге жайып, учуп кетген эди. Ким билсин къайры?

Алим башын кётюрмей жазады. Дерс бошалгъынчы, жашчыкъ къошда кёргенин, эшитгенин, табийгъатны ариулугъун, къаяланы бийикликлерин, кёкню кенглигин, тауда хауаны тазалыгъын ачыкъларгъа ашыгъады. Ол биледи, устазы Абидат Магомедовна кёлденжазманы классда сабийлеге окъурукъду. Асият а аз сейир этмез, Алим «5» алса.

Уявланы Оюс

ТАНЫШДЫКЪ

Окъуугъа баргъанда,
Мен тири атлайма,
Берилген назмуну
Кёлюмден къатлайма,

Устазы айтханын
Мен жерге салмайма,
Атама, анама
Айыпны алмайма.

Атым а – Олийди –
Атагъанды апшам.
Андан а болурму:
Жокъду, жокъ бир хатам!

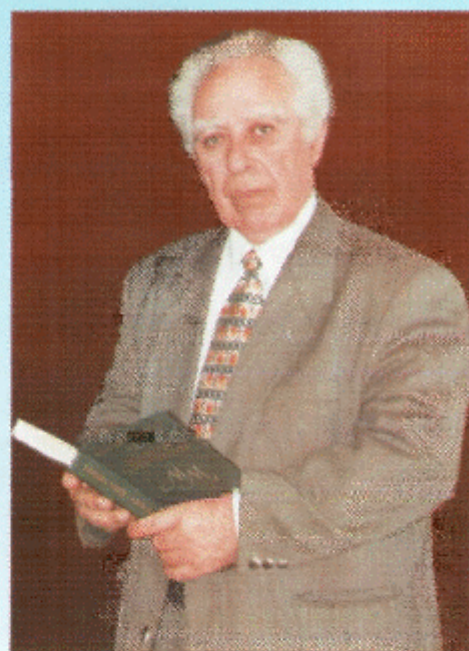
Билейик бир бирни,
Къарындаш билгенча,
Болайыкъ бир бирге
Жайгыы кюн тийгенча!

Бу окъуу дегенин –
Кенг, алтын терекди.
Арыдым дегинчи
Окъургъа керекди!

МОКЪАЛАНЫ МАГОМЕТГЕ - 70 ЖЫЛ

Малкър халкъны аламан назмучусу Мокъаланы Хасьуну жашы Магомед Огъары Бахсанда туугъанды. Назму кьурап школда окъугъан заманында баилагъанды. Аны орус, малкър тилде да иги кесек китабы чыкыгъанды. Магомед газетде, телевиденияда, «Нюр» журналда ишлегенди, арт кезиуде уа «Миңги тау» журналыбызны баш редактору болуп тургъанды. Узлу поэт сабийлеге атап да кеп ариу, иги назму жазгъанды. Жарсыугъа, алгъаракълида Магомед дуниядан кетгенди, жатхан жери жумушакъ болсун. Ол жазгъан назмула уа бизни дайым кьууандыргъанлай турадыла. Чынтыны фахму алайды.

ЧУМ БУТАКЪЧЫКЪ

Бизге жыр, жомакъ да болгъан,
Ата-бабабыздан кълалгъан
Бу ёмюрлюк жерибизде,
Бу сейирлик жерибизде,
Чум бутакъчыкъ, ариу чакъдынг,
Кенг терезебизни кълкълдынг.

Жангы кърдан акъ бутакъчыкъ,
Назик, жумушакъ бутакъчыкъ,
Нечик кьууандырдынг бизни,
Лейлячыкълны, Ачемезни.
Зулий да ышарды санга,
Шамиль да келди тууранга.

Ала санга таш атмазла,
Сындырмазла, ачитмазла.
Сен ариучукълса, кълоркълмай тур,
Мудах болмай, буюкълмай тур.
Жылы желчик бла сёлеш,
Хар кёргеннге кьууанч юлеш.

СЕНТЯБРЬНИ БИРИНДЕ

Кёк шаудан бетлиди хауа
Бу сентябрьни биринде.
Кюн келеди, таудан ауа,
Жаш бууну мюйюзлеринде.

Келеди, ташны, кырдыкны,
Терекни да бура жыргъа,
Жарыкъл жашчыкълны, кълызчыкълны
Ахшы жолгъл ашырыргъл.

Бетин шош сылай аязчыкъл,
Гюлле кълызартып кълучагълын,
Орамны барады кълызчыкъл.
О, сабий кьууанчны чагъл!

Шум кеп тутхан мектеплеге
Жан кийрди зынгырдауукъл.
Сабийле! Жанларым, иги
Окълуп, сиз этигиз зауукъл.

Булутла кетгенча кёлден,
Мычымай кете чырмаула,
Эсен жашагълыз, бийикден
Кьууанып къларарча таула!

Арслан – къоянны шапасы

Аллын-бурун заманда Думаланы ёрге жанында агъачла бек къалын ёсе эдиле да, адамла аны ичине къоркъмай кирген да этмеучю эдиле. Да, алай болмай а, агъач жаныуарладан толу эди сора. Алада уа бирлик жокъ эди. Хар бири да, кимге да нек баш иеме мен деп, алай жашай эди. Алай айыу а, суйселе, суймесе да, алагъа айтханын этдире эди, жангыз арсландан къалгъанларына. Ол: «Башхалагъа этдир жумушларынгы, мен сени шаланг туююлме», – деп къоя эди, жатхан жеринде къымылдагъан окъуна этмей.

Бир кюн айыу, тёзюмю тауусулуп, битеу жаныуарланы тюз да агъачны ортасында эмен терек болуучу жерге чакъырды. Ол терекни, бёрю аны айтханын этмегенде, айыу кеси сындыргъан эди, кючюн кёргюзте. Артда

уа, ол сынган тюккючню, буйрукъ берип, баш жанын таш бла сылатып, сыйдам этдирди. Ма бюгюн а, ол, тюккючге минип, жаныуарлагъа:

– Хурметли шуёхларым! Бюгюннге дери барыбыз да бек тынч жашай келгенбиз. Агъач – юйюбюз, кёк – юй башыбыз, юй хайыуанла – ашыбыз, аланы сютлери суусабыбыз болуп. – Былайда айтып ангылатыргъа керекди, тюкю, иели ийнеклени тутуп, ма бу тюккючню къатында саууп, кеси бисмилля этгенден сора, айыугъа да берип, ичире тургъан эди. – Энди уа арабызда бизни адетибизни бузгъан барды. Арслан мени айтханымы этмейди. Мен ол ишге мындан ары тёзаллыкъ туююлме. Бюгюн мен сизни шагъат этерге сюеме. Айтырыгъым а олду: бусагъат арслан бла мен кюч сынашыл кёрейик. Не ол мени хорлар, не мен аны хорларма. Жан аяу боллукъ туююлдю. Алай, ким биледи, ол мени ёлтюрсе, сиз мени ма былайда асырагъыз, – деп, айыу жаныуарланы кёзлерине къарады. Жыйылгъанланы бири да жукъ айтмады. Къоян а, таянып тургъан жеринден секирип туруп:

– Мен а, къайсыгъыз хорласагъыз да, аны кесиме шапа этерикме. Экигиз да кёп къанымы бузгъансыз, – деп, олтурду жерине.

– Къара анга! Мен сени ненча кере

къутхаргъанма бөрюден, тюлкюден да! Энди уа, кёремисе сен аны, тохта, арслан бла бир жанына болайыкъ да, мен санга этерикни кёрюрсе!

– Эсингде болсун, къоян, Аллах айтып, мен хорласам, сени биринчи ашарыкъма, – деди арслан да.

– Ким кимни ашарыгъын кёрюрбюз! Сенден къоркъгъан кюнюмде ёлейим! – деп, къоян кёкюрегин чюелтип, къолу бла кёкюрегине эки-юч кере урду.

– Хо, аны артда кёрюрбюз. Бусагъатда уа тюйюшген да алай тюйюшюрюкбюз, не сен къалыргъа керексе, не мен. Экибизге бу агъач угъай, дуня башы тар болур. Алайды да, сен да, мен да бир бири аллыбызгъа барып, алай тюйюшюрюкбюз, инглизлиле. Ангыладынгмы, арслан? – дегенде айыу:

– Ангыладым, – деди арслан.

Таланы тегерегин алып, жаныуарла, къайсы хорлайды деп, солууларын тыйып къарайдыла.

Айыу, арслан къатына келгенлей, аны тутуп, сызып жиберди. Жаныуарла бир бирине: «Айыуну кючю кепдю! Эшта, айыу хорларыкъ болур!» – дей эдиле. Айыу алай сызгъанда, арслан барып терекге тийди. Терек, аны кетюралмай, сынды. Арслан, иегиси сыннганын да сезмей, асыры ачыуланнгандан, артха кетип, чабып келип, битеу кючю, тёммеги бла айыуну урду. Айыу ауду. Ол заманда жагъалашыу башланды. Кими ура, кими къаба, ол тюйюш ингирге дери барды. Ингирде айыу арып башлады. Ол заманда арслан къалай эсе да айыуну, богъурдагъындан тутуп, жибермей, эшигин кырты этди. Айыуну солуу тохтагъанда, арслан да, бир жанына кетип, жараларын жаларгъа болду.

Айыуну, этген осуятына кёре, тюркючню къатында асырадыла, сын таш да салдыла. Анда былай жазылып эди: «Былайда эки жыйырма жылны Кавказ тийрени падишахы

болуп тургъан, арсланны къолундан жоулгъан Айыу жатады. Ётген жанла, мынга дууа эте барыгъыз!»

Арсланны жаралары сау болгъанлай, къалай эсе да, киши да билмей, тургъанлай, къоян бла ол тубеп къалдыла. Анда арслан айтды:

– Къоян, ол мени шапа этерге айтхан сенми эдинг?!

– Арслан, сен айып этме, мен бусагъатда бек уллу, магъаналы тубешиуге ашыгъып барама. Кел, тамбла онеки сагъатда бу кертме терекни тубюнде тубешейик. Анда ушакъ этербиз да, бир бирибизни ангыларбыз, – деп, айырылдыла.

Экинчи кюн, джентельменлеца, тюз да онеки сагъатда, бири кюн чыгъыш жанындан келе, бири кюн батыш жанындан келе, тубедиле.

Терек тубюнде олтурдула.

– Къоян, бу къолунгда жыжым

неди, мени байларгъа келтирмеген эсенг? – деп, кюлдю арслан.

– Хоу бир да! Былайда отунла бир иги жанадыла да, аладан ала барырма деп алгъанма. Сени бла уа, арслан, биз эрттеден бери шуёхбуз. Ол кюн мен алай нек айтхан эдим? Алай айтсам, сен, ачыуунг чыгъып, огъурсуз болуп туююшюрсе да, хорларса деп. Кёремисе, къалай хорладынг айыуну! Энди ангыладынгмы сен мени? Алай болмаса, сен бу халал, жумушакъ жүрегинг бла айыуну къалай хорларыкъ эдинг?!

– Керти айтаса, къоян. Мен бек халал затма, – деп, арслан таянды.

Ол заманда къоян:

– Арслан, сен не айтаса, мени Парижде театрда жырларгъа чакъырадыла, бир тынгылачы мени ауазыма, – деп, аны къатына олтуруп, къулакъ артын къашый, жырлап башлады.

Ол жыргъа тынгылай, арслан шош-шош къалкъып къалды. Арслан къаты жукълагъынчы, къоян жырлай, къулакъ артын да къашый турду. Арсланны ишексиз уяныр къайгъысы болмагъанын билгенде уа, къоян аны аякъларын, къолларын да байлады. Сора, къычыра кетип, арсланны уятды. Арслан, уяна келип, къараса, аякълары, къоллары да къаты байланып. Къоян анда:

– Сен, арслан, айып этме, мен сени жардан атмай амалым жокъду. (Алайдан узакъ болмай, терен жар бар эди.) Мен санга кёп къанымы бузгъанса деп айтхан эдим, аны себепли осуятынгы эт. Къысхасы, мени заманым жокъду. Мен сени жардан атама! – деп тохтады.

Ол заманда арслан:

– Этме, маржа, алай! Мен, сен не айтсанг да, этерме! – деп тиледи.

– Сора сен мен айтхандан чыкъмазгъа сёз бересе да? – деп сорду къоян.

– Хау, береме, не айтсанг да этерме, – деди арслан.

– Алай эсе, сен мени шапам бола-

са, не айтханымы да этип турургъа борчлуса. Алаймыды, арслан, огъесе мен жангыламы турама? – деп дагъыда бир кере сорду къоян.

– Хау, хау! Бюгюнден ары мен сени шапангма, не айтсанг да, этерикме, жардан атма ансы, – деп, жилимукълары келе, тиледи арслан.

– Алай эсе, мен бусагъат келейим, – деп, кетди да, къоян бир кесекден агъач жаныуарланы жыйып келди.

– Эсигиздемиди, шуёхларым, мен сизге ол айыу бла арслан туююшюрге чыкъгъан кюн не айтхан эдим? «Къайсы хорласа да, аны мен кесиме шапа этерикме», – дегенми эдим? Кёрдюгюзмю, муну къалай этгеними?! – къоян алай айта туруп, арслан аяусуз ынычхай эди. Ызы бла арсланнга къарал, къоян, – бюгюнден ары сен мени шапаммыса огъесе туююлмюсе? – деп сорду. – Бу жыйылгъан жолдашлагъа ангылатып айтчы ол затчыкъны.

– Бюгюнден ары мен къоянны шапасыма, бир айтханын да жерге саллыкъ туююлме, – дегенни айтды арслан.

«Бу къалай болду былай?!» – деп агъачда жаныуарланы бюгюн да андан башха сагъышлары жокъду, дейдиле.

УЛАКЪЛАНЫ ХАДИС

АЙТЧЫГЪЫЗ

Окьюу десе – кьачама,
Оюн десе – чабама.
Жолда баргъан сабийге,
Юзmez алып, чачама.

Школгъа жетгенимлей,
Болама мен кыяма.
Дерслерими сорсала,
«Экилени» жыяма.

Ошай тургъан кьозуну,
Ташчыкь алып, марайма.
Анам бузоу кыстаса,
Терезеден кьарайма...

Айтчыгъыз, шуьхларым,
Мен не ючюн аллайма?

БИЗГЕ КЕЛГЕН КЪАГЪЫТЛАДАН

Ийсагъан, мен гюлчюк болсам эди, арбазланы эм орамланы ариу этер эдим, хар ким да, мени кьрюп, кьюуанырча. Гюлледен дарманла да этедиле, адамла аурумазча. Аланы жыртып турсанг а, ала ёсмей кьаллыкьдыла. Андан эсе алагъа суучукь кьюя тур.

Ёзденланы Залина.

Ийсагъан, мен кюнчюк болсам эди, хар жерни да жылытып турлукь эдим. Къыш болса да, кьарны эритип, гюллени, тереклени чакьдырлыкь эдим, тирликлени ёсдюрлюк эдим.

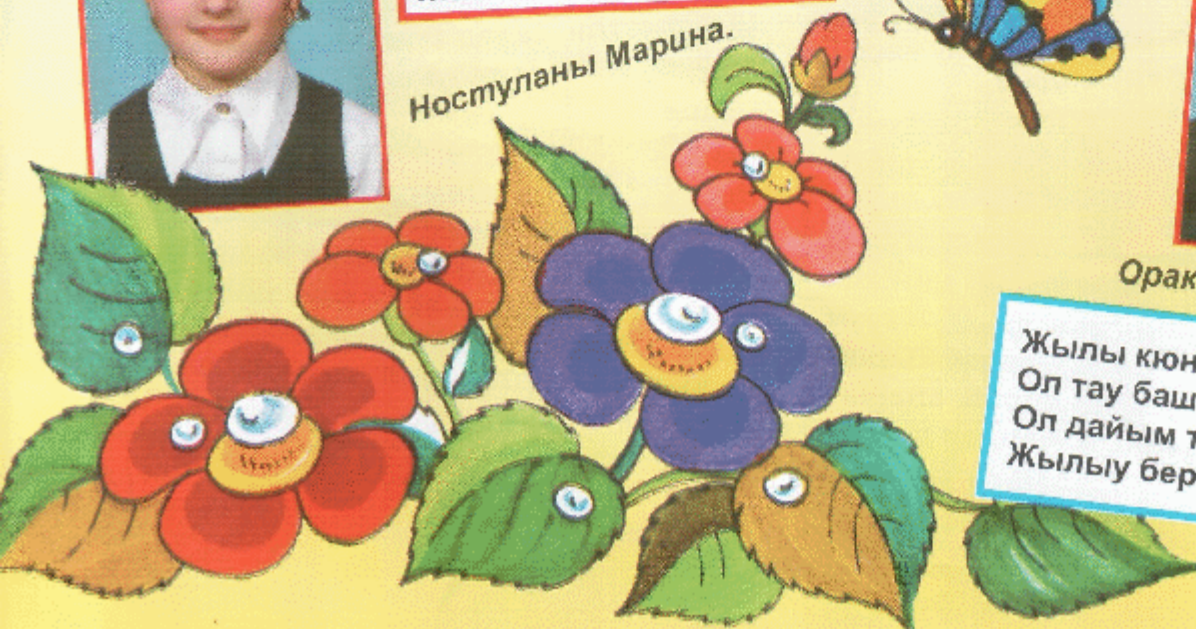
Кюнчюк шошчукь тиеди,
Бизге салам иеди,
Булутчукьла кьачдыла.
Желле ишми чачдыла?

Ностуланы Марина.

Оракъланы Кьурман.

Жылы кюн тийип келеди,
Ол тау башындан энеди,
Ол дайым тийип турсун,
Жылыу бергенлей турсун!

Ийсагъан, мен кюнчюк болсам эди, адамла жумушларын этип бошагъынчы, тийип турлукъ эдим. Къыш этмегенлей, жаз этип туруп эдим, жаз узунуна адамла къууанып жашарча.

Жаппуланы Заур.

Ёзденланы Алим.

Кече бола турады,
Кёкге айчыкъ чыгъады,
Жашчыкъ къарап тургъанлай,
Ол булутха бугъады.

Бир заманда – жарты ай,
Бир заманда – толу ай,
Нек болады ол алай?
Бола эсе да, къалай?

Ийсагъан, мен кюн болсам эди, мен адамланы кёп жашатырыкъ эдим. Аланы барын да хурметли, халал этип, къууандырыкъ эдим. Уллу насыпла юлешип, аланы саулукълу, къууанчлы этерик эдим.

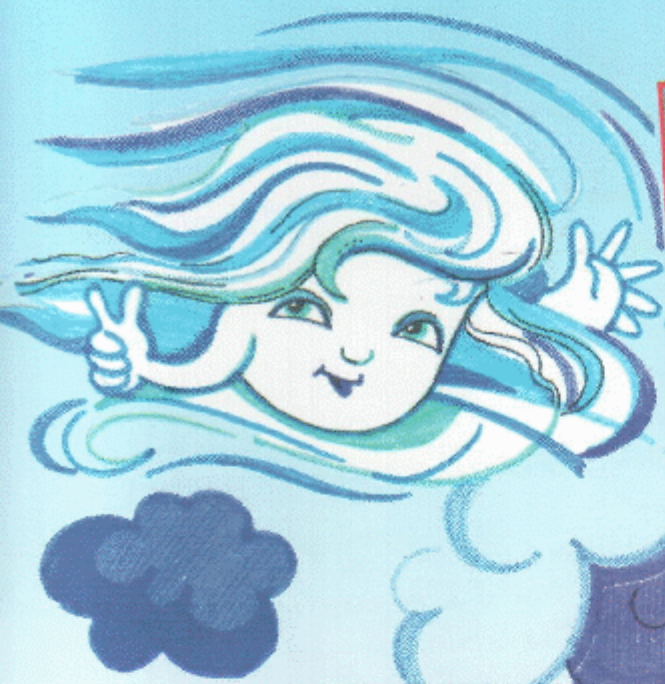
Отарланы Керим.

Ийсагъан, мен кюнчюк болсам эди, хар затны да жылытып турлукъ эдим. Жауун, къар да жаудурмай, къуру кюн тийдирип турлукъ эдим. Кырдыклагъа, суучукълагъа, ташчыкълагъа кюнню тийдирип, аланы барысын да жылытып турлукъ эдим. Къардан, жаундан да кюн хычыуунду.

Балаланы Аида.

Шурдумланы Зурият.

Чолпан кюннге кьюуанмайды,
Кюн да анга кьюуанмайды –
Бир бирине эришип,
Турадыла кюрешип.

Кюн букъгъунчу, тѳзмей, ол
Бийикде салады жол.
Кюн, жулдуз да биргелей
Турадыла тийгенлей.

Ийсагъан, мен аязчыкъ болсам эди, адамлагъа сериуюн бер-
лик эдим, ала да манга кьюуанырча. Сериуюн желчик кызыуда
кимге да хычыуунду. Мен аязым бла адамлагъа насып, саулукъ,
билим, узакъ ѳмюр юлеширик эдим.

Улакъланы Магомед.

Алымланы Жамиля.

Жайны кюню тиеди,
Чыпчыкъ учуп келеди,
Ол, уясына кьона,
Чюуюлдейди, кьюуана.

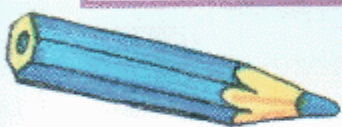
Аязчыкъ да кьюуанады,
Къара, булутну кьюуады!
Жауар иш депми кьоркъады? –
Кюн тау артына бугъады.

Шош аязчыкъ урады,
Ол булутну кьюуады.
Ол кѳп жолла баргъанды,
Ма андан арыгъанды.

Ингир бола турады,
Къызыл кюн да бугъады.
Кече жетип келеди,
Аяз, юйюнге бар энди.

Асанланы Юлия.

КЕЛИГИЗ, БИР КЮЛЕЙИК

- Тур, жашым, кеч кьаласа школунга, дейди анасы жашына.
- Бююн мен школгъа барлыкъ туююлме!
- Нек? Айтма алай! Кьалай жарар бармазгъа?
- Да, нек барама да, Токьмакъланы жашлары, тюз мен да сыртымы бургъанлай, рогаткадап ташчыкьла атып, халек этеди. Кьойчу улу уа тюенене, аягъын салып, абындыргъан окьуна этгенди. Шашколаны Зухурачыгъ' а, ма ол гитче Зухурачыкъ, мен олтурлукъ шиттикте кеси тенли бир кнопка салгъанды... Бююн да не тюшер эслерине, кьайдан билейим... Бармайма!
- Угъай, балам, бармай жарарыкъ туююлдо. Не десенг да, сен школду директоруса! – деп жансаргъанды анасы жашын.

Школда историяны дерсинде Разият Аслаповна кесин асыры эркин жюрютген Азаматха соруу береди:

- Ахшы жан, сен хар нени да билгеннге ушайса, аллай бир кен биле эсенг, айтчы, кьачан ёлгенди Александр Македонский?
- Ёлгендими дейсе?! Сора ёлюпмю кьалды? Мен а аны ауругъанын да эшитмегенме, – деп «жарсыгъанды» Азамат.

БИЗГЕ КЕЛГЕН КЪАГЪЫТЛАДАН

ЛИЗАНЫ КЪОЯНЧЫГЪЫ

Лизачыкъ деп бир атасыны, анасыны айтханларыш этиучю, иги, ариу кышыкьлы кьызчыкъ жашайды тау эллени биринде. Ол тургъан элден узакъ болмай, бир агъач ортасында наныкъ тала барды. Жайда сабийле ары барыргъа бек суюнучюдюле.

Кичи кьарындашчыгъы Азаматны кьууандырыргъа суюнуп, Лиза да бир кере негерчиклери бла ары тебиреди.

Жолда бара, сабийле бир ынычхагъан таууш эшитдиле. Не болур бу деп, кьызчыкьла кьоркьсала да, жапчыкьла уа кьалай кьоркьур эди-

ле, ары бурулсала, ол а чырпыла туюбюнде кьалтырай тургъан кьоянчыкъ. Кеси да огьурсуз адамла салгъан кьапханнга туюшюп. Сабийле, хахай этип, жарсып, аны бошларгъа чапдыла. Кьапханны ачдыла да, кьоянчыкъны кьутхардыла. Алай кьоянчыкъны аякъчыгъы сышып эди да, ол атлаялмагъанын кёрюп, аны жьыртхыч жаныуарла ашап кьоярла деп, кьоркъдула. «Не этебиз?» – деп тохтадыла. Ол заманда Лиза, кьалтырай тургъан кьоянчыкъны кьоюнуна кысып, артха юйюне кьуууду.

Жилекле сакълагъан Азамат кызычыкъ напыкъсыз кьайтханына алай бек да жарсымады. Жарсыб`а, бу сейирлик ариу, кеси кёксюлдюм, аякъчыклары уа, акъ уюкъчукъла кийгенча, акъчыкъла болгъан кьоянчыкъгъа ол бютюнда бек кьууанды.

– Кьоркъма сен, – деди анга Азамат. – Биз сени сау этербиз.

Ала экиси да, Лиза бла Азамат, кьоянчыкъны аякъчыгъын байладыла, ариу айтып, бахчадан хансла жьыртып, хобустачыкъ, быхычыкъ да берип, сыйладыла.

Интирде уа наныкъла жьыргъа баргъан нёгерчиклери Лизагъа бла аны кьарындашчыгъына наныкъ юлюшлери келтирдиле. Кьоянчыкъны сыртчыгъын сылап, жапсардыла. Ол да, алагъа ыразы болгъанын билдирип, шошчукъ турду.

Хар не да иги эди, алай кьоянчыкъ анасына тансыкъ болуп башлады.

Кюнлени биринде уа, аякъчыгъы сау болгъанлай:

– Анам жарсып, мени излеп айлана болур, – деп, жиямсырады.

Ол алай айтмаса, кьоянчыкъны агъачхаким жиберлик эди? Айтхандан ары уа, не этсинле, сабийле, аны ангыладыла да, бир эрттенде агъачха келтирип, ол аны тапхап жерлеринде бошладыла. Кьоянчыкъ:

– Анам! – деп чакъыргъанда, аны анасы, кьайдан эсе да чырпыладан чыгъып, баласын кесине кысып, алып кетди.

Ол, асыры кьууаннгандан, сабийлеге эс бурмагъанча кёрюндю.

Мудах сабийле артха келе тургъанлай, аланы алларына кирпичыкъды. Бош алай угъай, четени бла.

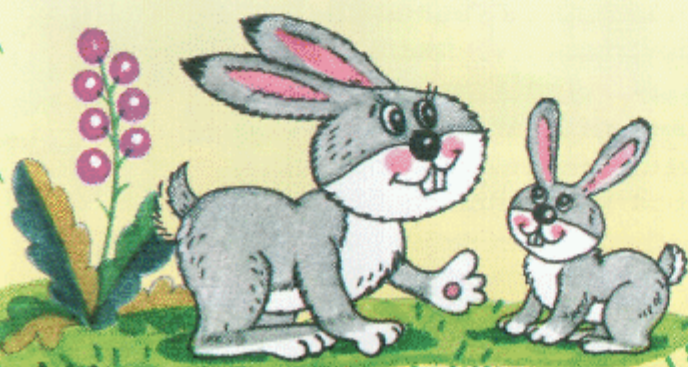
– Бу саугъаланы мен сизге хазырлагъанма, – деди да, ол четенчикни сабийлени алларына жерге салды.

Анда уа – кертмеле! Татлы агъач кертмеле! Сабийле, эс жыйып, кирпичикге сау бол дегинчи, кирпичик къалай эсе да хансла ичинде тас болуп къалды. Ала аны ызындан:

Сау бол, кирпичик! – деп кычырдыла.

Эшитген болур эди да? Эшитмей а, ала алай къаты кыгчыргъанда!

Ызы бла алагъа эрленчик тубеди.

– Мен сизни сакълап турама былайда, – деди ол. – Ма бу чертлеу-

юклени сизге жыйгъанма.

Чертлеуюкле алай ариу жылтырай эдиле, тюз да жомакъда алтын чертлеуюклеча! Сабийле да къууандыла. Аланы къууанганларын кѳрген эрленчигъа – бютпюнда бек къууанды.

Сабийле, агъачдап чыгъа туруп, артха бурулуш къарасала, къоянчыкъ да, аны анасы, атасы, къарындашлары, эгечлери да, агъач къыйырында тохтап, сабийлеге къол булгъай тура эдиле.

Ма алай бла, Лиза бла Азамат юйлерине саугъалы, къууанчлы да болуп къайтдыла.

Игилик этген не заманда да жууапсыз къалмайды.

Гелястанланы Саният.

Сабийле, Москвада «Эльбрусоид» деген къарачай-малкъар жамауат биригиу барды. Анда ишлеген адамла, таматалары къарачайлы жаш Татаркулланы Али болуп, бизни миллет культурабызны айнытыуну баш борчха салгъандыла. Ала китапла чыгъарадыла, бизни белгили адамларыбызны эсгерип, чыгъармачылыкъ ингирле къурайдыла, къарачайлыланы бла малкъарлыланы бай тарыхларыны юсюнден дунягъа билдиредиле...

Бизни жерлешибиз Атмурзаланы Расул а сабий кинола алдырады. Ол аланы барыны да режиссеруду, бек таматасы. «Аслан патчах», «Спирит», «Маугли», «Ючеулен Простоквашинодан», «Динозавр», «Онеки ай», «Батыр Исхакъчыкъ», «Гарфилд» деген, дагъыда башха сабий киноланы ана тилибизде сѳлешдирген жашла бизни къалай къууандыргъанларын айтыргъа къыйынды.

Мында, Нальчикде, «Эльбрусоидни» филиалы барды. Таматасы Созайланы Тимурду. Анда ишлеген адамла барысы да миллетибизни, ана тилибизни, Ата журтубузну бек сюедиле, таулу сабийчиклени уа бютпюнда. Ма ол себепден, сиз ары барсагъыз, анда бу башында сагъынылгъан киноланы жаздырып алыргъа боллукъсуз. Аны адреси: Нальчик ш. Ахохов атлы орам, 92.

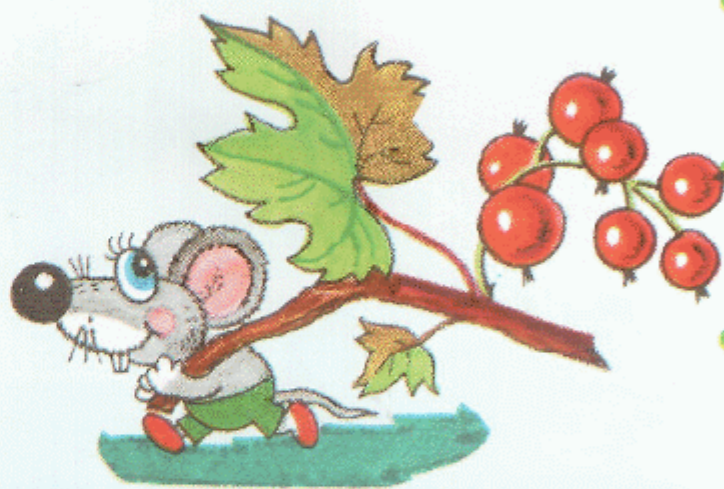
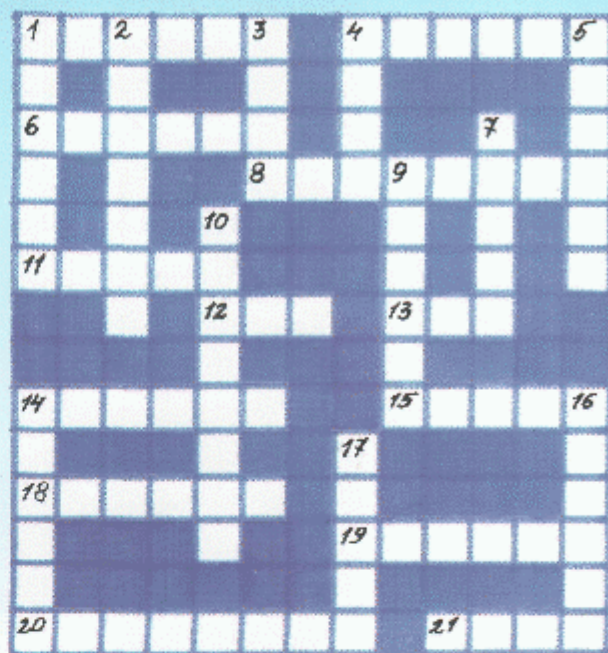

СЭЗБЕР

Солдан оинга: 1.Кийик жаныуарланы тейриси. 4.Абдес алдырыучу адыр. 6.Женгсиз кийим. 8.Юйрегиу. 11.Темирден ишленген төгөрөк зат. 12.Кьюуанч. 13.Лакьырда. 14.Ыйыккыны кюню. 15.Жилек. 18.Гитче гебен. 19.Тиширыу ат. 20.Ырахат заман. 21.Отха салгъан юй адыр.

Ёргеден эшиге: 1.Жай ай. 2.Музыка инструмент. 3.Адамны энчилиги. 14.Тойда урадыла. 5.Бизни бурунгу ата-бабаларыбыз. 7.Ингир ала. 9.Жыртхыч кьанатлы. 10.Аты айтылгъан. 14.Дарман. 16.Муслийман байрам. 17.Сабийле суйген хапар.

«Нюр» журналны муну аллында чыккыган номеринде басмаланган сёзберни жууаплары:

К	А	Р	Ы	У		Т	О	Л	А	Н	
А		А	С		А					А	
Л		У	Т		С	А	Д	А	К	Б	
А	Б	А	Х							Ы	
К	А		З		А	Л	Г	Ы	Ш		
		З									
А	З	Ы	К		А	Т	Л	Ы		Д	
Р					Р	А				У	
Т					Т	А	У	У	С	У	М
И	И	Н	Е		У		Д			А	
С		А			А	А				Л	
Т	О	Л	К	У	Н		Н	А	Ш	А	

БАНЫЗАЙЫКТ

Мен Шауаланы Эльвирама

Мен а Гайланы Жамиляма

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА
КУЛЬТУРЫ И
ИНФОРМАЦИОННЫХ
КОММУНИКАЦИЙ,
СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ КБР

Выходит
с января 1982 года

На балкарском языке

Главный редактор
С. Мусукаева

Редколлегия:
А. Тенгеев (отв. сек.)
Л. Джандуразова
М. Ольмезов
Л. Соггасва
М. Табакосев
Р. Шаваева

Худож. редактор
Л. Паросва

Подписано в печать
12. 07. 09.
Формат 60 x90 1/8
Бумага меловатная
Гарнитура литературная
журнальная рубленая
Печать офсетная
Усл. кр.-отт. 8
Усл. печ. л. 2.
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1300 экз.
Заказ № 131
Индекс 73908
Рег. № ФС 14-0740
В розницу – цена свободная

Адрес редакции:
360000. г.Нальчик,
ул. Головки, 6.
Тел.: 42-37-27;
42-14-19.

Отпечатано на ГП КБР
«Республиканский поли-
графкомбинат им. Револю-
ции 1905 года».
Нальчик, пр. Ленина, 33.